

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Осыған сенемін.

.....

Өліден тірі, тіріден өлі шығарады

Осына жақсылап ойлап қой...

Жоғарыдағы үш түрлі өлең жолдарының түбінде Құран аяттарының жатқаны байқалады. Бұл шығармада талқыланатын мәселелерді жоғарыда айтып өткен болатынбыз (сараңдық, надандық, адалдық, мейірімділік тб.). Бұл мәселелер де Құран мен хадисте талқыланған, яғни автор мұны өз ойынан алған жоқ – Алланың сөзін меңгеру арқылы бізге ақ пен қараны ажырату үшін мұсылмандардың тірегі болған кітаптарға жүгіну керектігін көрсетеді.

Олай болса, Ахмет Йүгінекидің кітабындағы бақытқа кенелудің кілті (жолы) – екі дүниенің бақытына қол жеткізу. Яғни осы дүниеде бақытты болу және о дүниеде жәннатқа түсу. Автордың сөзі бойынша екі дүниенің бақытына қол жеткізу үшін қажетті іс-әрекеттер төмендегідей:

1. Толыққанды мұсылман болу мұсылман болу;
2. Аллаға құлшылық ету, Пайғамбарымыздың (с.ғ.с.) жолын ұстану;
3. Ақ пен қараны ажырату үшін Құран мен хадиске (Алланың сөзіне) жүгіну;
4. Білім алу, ғылыммен айналысу
5. ауызға ие болу, артық сөз сөйлемей,
6. жомарт болу, сараңдықтан аулақ тұру;
7. кішіпейіл болу, тәкаппарлыққа бой бермеу.

Сайып келгенде, тоқсан сөздің тобықтай түйінін бір ғана сөйлеммен айтуға болады. Бақытқа жетудің жолы – Исламның қағидаларымен өмір сүру.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. Н.Келімбетов. Ежелгі дәуір әдебиеті. – Алматы: Атамұра, 2005, 177-б.
2. R.Arat. Atabetül Nakayık. – Ankara, 1951, 83-б.
3. Н.Келімбетов. Ежелгі дәуір әдебиеті. – Алматы: Мектеп баспасы, 1991, 177-б.
4. N.Kelimbetov. çev. A.Kara. Türk Halklarının Ortak Edebi Eserleri. – İstanbul: Alatau, 2010, 144-б.
5. Y.S.Eker. Türkçe İslami Terimler Kaynakları Üzerine. – İstanbul:Bilig, yaz 2006, 15-б.
6. Z.Önler. Karahanlı Dönemi Metinlerinde İnançla İlgili. –U.Ü.Fen-edebiyat fakültesi, №16,2009, 84-б.
7. Üşenmez E. Karahanlı Eserlerindeki Söz Varlığı Hakkında //Akademik İncelemeler, cilt 3, №1, 2008, 78-б.
8. M. Ölmez. Türk Dilleri Araştırmaları.Türkçede Dini Tabirler Üzerine. – İstanbul, 2005, 290-б.

УДК 37.091.27 (510)

ҚЫТАЙДЫҢ ЕРТЕДЕГІ ДӘСТҮРЛІ ҚЫЖҮЙ ЕМТИХАН ЖҮЙЕСІ

Бейсен Айнұр

010ablove@163.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің аға оқытушысы, Астана, Қазақстан

Кыжүй (Кэцзюй) емтиханы – патшалық дәуірде қытай қоғамындағы дарындыларды мемлекетік жоғары лауазымдық қызметтерге іріктеп, тағайындау үшін жүргізілетін емтихан түрі. Бұл көне қытай замандағы ең маңызды саяси түзімдердің бірі, оның қоғам өмірі мен мәдениетке жасаған ықпалы орасан болды. Емтихан адамдардың жікке, тапқа бөлінушілігін ұлғайтып, аз сандағы емтиханнан өткен зиялы қауым (士大夫) тобын басқалардан айырықша

даралап тұрды. Қытаймен көршілес Вьетнам, Жапон және Корея елдері де осы емтихан тәсілін қолданып дарындыларды сұрыптаған. Қытайдың қазыргі тандағы мемлекет қызметкерін қабылдау емтиханы сол тарихтағы Кыжүй түзімінің өзгертілген түрі ретінде қарауға болады.

Кыжүй емтихан түзімі б.э. 605 жылы Суй патшалық дәуірінен (581-618 ж.ж) бастау алады. Таң патшалығы заманы (618-907 ж.ж) тұсында өркендеп, неше ондаған патшалықтарды артқа тастап, Цин патшалығының (1636-1912 ж.ж) соңғы жылы, 1905 жылы күшінен қалдырылған. Жалпы 1300 жылдан астам қолдану тарихы бар қытайдың дәстүрлі емтихан түзімі.

Цинь патшалығы дәуірінен (б.э.б 221-206 ж.ж) бұрын, қытай қоғамы “меншіктену жүйесін” (分封制) қолданып, зиялыларды “мирастық түзім” бойынша лауазымға тағайындап отырған. Батыс Чжоу патшалығы дәуірінде хандар (天子) мен бектер (诸侯) мемлекет билігін өзара бөліске салған. Чжоу патшалығының құрлымы бойынша хандар, бектер, уәзірлер, зиялылар өз дәрежелері бойынша мемлекеті басқару ісіне араласқан. Әр дәрежедегілер дәстүр бойынша қандастық мирастықты (血缘世袭) жалғастырған.

Шығыс Чжоу патшалығы дәуіріне келгенде қандастық мирастық түзімі құлдырап, жат елдік ұлық (客卿), итаршы (食客) сынды түзімнен тысқары екшелген дарындылар әр мемлекет үшін қызмет атқарды.

Хань патшалығы дәуіріне келгенде мирастық жүйе біртіндеп жойылып, билік орталыққа шоғырландырылды. Сонымен қатар, мемлекетті басқару үшін дарындыларды ырықтеп алу күн тәртібіне шықты.

Сол уақытта патшалыққа қарасты аймақтар “саралу түзімінен” (察举制) пайдаланып, моралды және қабылетті дарындыларды орталық ордаға ұсынып отырған. Бұл тәсілдің объекті сайлау ережесі кемшіл болып, тамыр-таныстық пен көз бояушылықтың белең алуына жол ашып берді. Үш патшалық дәуірінде Чын чүйн деген адам “тоғыз дәрежелі әділетті жүйе түзімін” (九品中正制) ортаға қойды. Мансаптыларды шыққан тегі мен моралына қарап орталық таңдап алатын болды. Бұл жүйе бұрынғы “саралу түзімінің” (察举制) дамыған түрі болғанымен, бұнда да жергілікті билік дарындыларды орталықтарға ұсыну сынды дәстүрді сақтап қала берді. Бұл әулеттік мирасқорлық, тамыр-таныстық, сыбайластық сынды кереғар әдеттердің өршуін түбегейлі аластай алмады.

Суй патшалығы кезінде Вн Ди патша б.э. 587 жылы “тоғыз дәрежелі әділетті жүйеге” өзгеріс енгізіп, әр аймақ сайын емтиханның үздік шыққан үш адамды іріктер, оларға “сю цай” (білімдар, 秀才) атағын береді. Суй Яң патша кезінде (605жылы) патша ағзам оқымыстыларға “Джин шы”¹ (进士) ғылыми атағын береді. Осыдан бастап кыжүй емтихан түзімі қалыптасты. Жалпы Суй патшалығы дәуірінде (б.э. 581-618 ж.ж) 4-5 рет кыжүй емтиханы өткізіліп “сю цай” (秀才) және “Джин шы” (进士) атағын жалпы 12 адам иеленген.

Таң патшалығы кезінде кыжүй емтихан түзімі гүлденген дәуірге аяқ басты. У зы тиан патша билік ұстаған жылдарда емтихан өту барысын патша тіке өзі қадағылаған. Емтихан тапсырушылар өз шығармашылығын әйгілі қайраткерлерге бағалатып, егер бағалаудан өтсе бас комиссияға жолданатын. Уақыт өте бұл емтихан да “саралау түзімі” (察举制) сияқты тамыр-таныстық пен көзбояушылық белең алып, әділетті жағдайларды тудырды. Таң

¹Таңдаулы, үздік деген мағанада, орда емтиханынан өткендер иеленетін ғылыми атақ.

патшалығының соңғы жылдарына келгенде шіріктесу жағдайы тіптен ауыр болды. Жалпы таң патшалығы дәуірінде кыжүй емтиханнан өткендер 10 мыңнан асты.

Суң патшалығы дәуірінде (б.э. 960-1279 ж.ж) кыжүйлік емтихан түзіміне жаңа толықтырулар енгізіп, кемелді жүйе қалыптастырды. Емтихан әділетті түрде өтіп, байлығы мен лауазымына арқаланған көптеген уәзірлердің ұрпақтары емтиханнан сүрініп, лауазымдары төмендеді. Сол кезде халық арасында «Байлық пен ақсүйектік үш ұрпақтан аспайды» (富贵不过三代) деген накыл сөз тарады. Сынақ барысында қаралық жасаудан сақтану үшін ұйымдастырушылар шұғыл кесім жасап, үміткерлердің орынын өзгертіп, емтихан қағазына аттарын жаздырмай, сан арқылы белгілеген. Жалпы Суң патшалығы дәуіріндегі 320 жылдың ішінде 118 рет кыжүй емтиханы өткізіліп 39 711 адам емтиханнан өткен.

Юань патшалығының алғашқы мезгілінде (1271 жыл) кыжүй емтихан түзімі тоқтатылды. Оның себебі, біріншіден, алғаш мемлекет құрылғанда зиялыларды сұрыптау, екшеу онша қажеттілік тудырмаған. Екіншіден, кыжүй емтиханның арқылы зиялы қауымды талдап алу патшалықтың жалпы беттік қытайластыруға жол ашып, моңғол ақсүйектерінің құқығын шектеген.

Юань патшалығы Рын зоң патша заманында (1311жыл) конфуцийден кейінгі тәлімгерлерінің бірі Джу ши жинақтаған «Сы шу» (төрткітап, 四书) мен «У жин» (бес тәпсір, 五经) атты кітаптарды емтиханның қолданылмалы оқулығы етіп белгілейді. Бұл өзгеріс осыдан кейінгі 600 жыл ішіндегі үздіксіз қолданылып, миң, цин патшалығындағы заманында кыжүй емтихан түзімінің атқарылу әдістері кемелдене түседі. Таң, суң патшалықтарымен салыстырғанда, юан дәуірінде емтихан тапсырушыларды оң және сол деп екі топқа жіктеп, оң топтағылар моңғолдар мен "түсті көзділер"² (色目人), оларға деген емтихан талабы жеңіл. Сол топтағалар қытайлар мен "нән рын"³(南人), оларға болған емтихан талабы оң топқа қатаң болған. Жалпы юань дауырында кыжүй емтиханның 16 рет өткізіліп, 1 423 адам сынақтан өткен.

Миң патшалығына келгенде кыжүй емтихан түзіміне өзгерістер енгізіліп, жүйесі жақсарып, емтиханға қатынасатын адам саны молайды; бірақ емтихан мазмұны сол күйде қалды. Миң патшалығы билік құрған 277 жылда 89 рет емтихан өтіп, 24 536 адам толымды болды.

Цин дәуірінде кыжүй емтиханның миң патшалығының жүйесін жалғастырды. Шун джы патша кезінде (1644-1662 ж.ж) екі рет ғана маньчжу мен қытай ұлтын жеке-жеке екі топқа бөліп емтихан өткізген. Маньчжу және моңғол ұлтының тұлғаларына емтиханға қатысуын билік қолдамаған, бұл емтихан тек қана қытай зиялыларына арналған. Цин патшалығындағы билік еткен 267 жылда кыжүй емтиханы 112 рет өткізіліп, 26 000 адам емтиханын сәтті тапсырған.

Апиын соғысынан (1840 жыл) кейін, кыжүй емтихан түзімі заман ағымына үйлеспей, тоқырауға бет алды. Оның орынын батыстан енген мектеп арқылы тәрбие жүргізу жүйесі баса бастады.

1901 Цин үкіметі кыжүй емтиханда қолданылған бұрынғы оқулықтарды күшінен қалдырып, "ба гу вынды"⁴ (八股文) жолға қойды. Гуаң шүй жылнамасының 31 жылы, яғни

²Юань патшалығы заманында қытайлардан тыс батыс пен солтүстік батыстағы және таңғыттарды түсті көзділер деп атаған. Олардың саяси құқығы моңғолдардың кейінгі орында тұрған.

³Баспа-бас аудармасы оңтүстіктің адамдары. Бұл моңғолдарға ең соңында бағынған Оңтүстік Суң елінің тұрғылықты халқы қытайларды білдіреді. Бұл ең төменгі жәреже болған.

⁴Минь патшалығы кезінде белгіленген ерекше жанр формасы. Ол тек шығарманың формасына қана назар аударатын, мазмұны нәрсіз, әрбір бөліктері формамен шектелген, иероглифтердің саны шекті, адамдар тек тақырып аясында қана жұмыс істейді.

1905 жылы 2 қыркүйекте, Цыши тайхоу ханым Гуаң шүй патшаның атынан мың неше жылға жалғасқан кыжүй емтихан түзімін бір жолата күшінен қалдырады.

Кыжүй емтихан түзімі қытайда 1300 жылға жалғасып, қытай және шығыс азия елдеріне терең ықпал жасады. Суй, Таң патшалықтарынан кейінгі қытай қоғамының әлеуметтік саяси құрылымына, білім беру, мәдени идеологиясына орасан зор әсерін тигізді. Кыжүй емтиханы әуелі халық арасынан дарындыларды талдап алуды мақсат еткен еді. Оның тарихта өзінен бұрын қолданылған қандастық мирастық түзім (血缘世袭), “ саралу түзімі” (察举制), “тоғыз дәрежелі әділетті жүйелермен” (九品中正制) салыстырғанда әділетті, ашық, тиымды болды. XVI-XVII ғасырларда еуропа миссиянерлері қытайда кыжүй емтихан жүйесімен танысып, күнделікті естеліктеріне алып, еуропқа таныстырады. XVIII ғасырда "әдебиет-көркемөнердің қайта күлдену" қозғалысы барысында, Ұлыбритания мен Франциядағы көп санды ойшылдардың барлығы кыжүй емтиханының әділеттілігін мойндады және құрметтеді. Ұлыбритания XIX ғасырдың соңында мемлекеттік кадрлық емтихан жүйесін қолданып, үкімет мансаптыларын ашық емтихан арқылы қабылдап, біртіндеп батыс елдеріде осы кадырлық жүйені қалыптастырды. Ұлыбританияның мансаптылар жүйесі мен қытайдың кыжүй емтихан жүйесінің принципі және әдістемесі негізінен ұқсас болып келеді.

Кыжүй емтихан жүйесі халықтың кітап оқуына және білімнің жалпыласуына тікелей түрткі болды. Қытайдың әдебиет жасампаздығын жоғары өреге көтерді. Сонымен қатар, зиялы қауымды, биліктегі лауазымды тұлғаларды қытайдың төл дәстүрлі мәдениеті мен идеологиясының кіндігіне берік байлап ұстауға себепкер болды.

Деседе, бұл түзімнің кері ықпалы да болды. Көп санды зиялылар тек емтихан жүйесіне дайындалу, «Сы шу» (төрт кітап, 四书) мен «У жин» (бес тәпсір, 五经) атты кітаптар оқу, «ба гу вынды» (八股文) үйренумен ғана шектелді. Жаңалық жарату қабылеті, дүниеге көзқарасы, дербес ойлау қабылеттерінің барлығы бүкілдей шектемелікке ұшырады. Адамдар емтиханнан өтуді мақсат тұтып, лауазымға қол жеткізу, ата-бабасының аруағына абырой әкелуді көздеді. Минь, Цин патшалықтар тұсында шыққан атақты шығармашылық адамдары мен ғалымдар дерліктей емтиханнан құлағандар еді. Бұның өзі кыжүй емтиханының қараңқы жақтарын айқын білдірсе керек. Бұл үрдістің ішінара элементтерін бүгінгі қытайдың білім жүйесінен де байқауға болады.

Қытайдың әйгілі қоғам қайраткері, шетел мәдениетін қабылдаған Сунь Ят-сен былай деген: «Қазыргі батыс елдеріндегі білім беру Ұлы Британияның жүйесін негіз еткен. Келіп шығу тарихына қарағанда, Ұлы Британияның білім беру түзімі қытайдан тараған. Сондықтан, Қытайдың қолданылған емтихан түзімі дүниеде ең байырғы, ең жақсы түзім болып саналады». Сол кезде Сунь Ят-сеннің бұл көзқарасының ықпалымен кейбір қытай ғалымдары кыжүй емтихан жүйесінің батысқа таралуы жөнінде терең зертеу жұмыстарын жүргізді. 1942 жылы Чоң цин Орталық Ұлттық университетінің профессоры Джан Руэн чаң «Америка тарихына талдау» атты жинаққа «Қытай және Ұлы британияның әкімшілік жүйенің реформасы» атты зерттеуін жариялады. 1943 жылы Дың Сыуй «Гарвард азия зертеу ғылыми журналына» «Қытайдың батыстағы білім жүйесіне жасаған ықпалы» атты ғылыми мақаласын бастырды. Бұл екі мақалала да кыжүй емтихан жүйесінің шетелде кеңінен таралуы және ықпалы туралы тамаша талдау жасап баяндап берген.

Осымен қатар, көптеген батыс синологтары да кыжүй емтихан жүйесі туралы мәліметтер жазып қалтырған. Лач (Lach) атты адамның 1965 жылы жариялаған «XVI ғасырдағы Еуропа назарындағы қытай елі» кітабында Минь дәуірінің соңғы жылдарындағы кыжүй емтиханның туралы баяндап, Еуропалықтардың ежелден қытайдың кыжүй емтихан түзімі негізінде жазбаша емтихан формасын қолданғанын естелікке алған. Америкалық ғалым Kraske 1947 жылы «Гарвард азия зерттеулерінде» былай деген: «Кыжүй емтиханын арқау еткен қытайдың кадрлық әкімшілік жүйесінің қалыптасуы қытай жұртының әлемге қосқан

зор үлестерінің бірегейі»⁵.АҚШ синологы Bodde «Қытай идеологиясының батысқа енуі туралы дәлелдемелер» атты зерттеуінде «Кыжүй емтихан жүйесі қытайдың батыс елдеріне силаған ең қымбат рухани силығы»⁶ деп баға берді.

Кыжүй емтихан жүйесі күшінен қалдырылғаннан кейін, қытайдар бұл емтихан түзімін мешеу шіріктескен феодалдық жүйенің сарқыншағы ретінде қарап, сыни көзқараспен қарады. Ал сыртқы дүниенің кыжүй емтихан жүйесіне болған таным мен бағасына мән бермеді. 1980 жылдан кейінгі өзгерістен соң, қытай ғалымдары батыс зерттеушілерінің бағасы мен түсінігін білген кезде таңғаларлық мақтаныш сезімде болды. Бір ғасырдан бері, кыжүй емтихан жүйесі алде қашан жойылғанымен, оның ішінара тәсілдері, кезекте дарындыларды сұрыптаудың ең маңызды әдісі болып, осызаманғы қоғамда жаңа бір форматта үздіксіз дамуда.

Қытай халық республикасы құрылғаннан кейін, кадрлық қызметке қабылданғанда ең алдымен әскери салада қызмет өтеген адамдар мемлекеттік бір тұтас бөліспен талданады. 1978 жылы ҚХР-дың XI кезекті III пленуімінен кейін, Дэн Сяопин кадрлық мәселелер туралы бірқатар маңызды ойларын ортаға қойды.1993 жылы «Мемлекеттік кадрлардың уақытша ережесін» жариялап, кадрлық емтихан қабылдау түзімін қалыптастырды. Кадрлық емтихан мен кыжүй емтиханы тектес болып, барлығы да мирастық түзімнен өзгеріп келген, таныстыру және бекіту арқылы қызметкерлерді сайлау әдісін қолданып, бұқараның да білім алуына тарихи қадам жасады.

І кадрлық емтиханға тіркелген адам санының артыуы⁷

жылы	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2014
Емтиханға қатысушылар	310 000	360 000	600 000	800 000	1050 000	1440 000	1520 000

ҚХР-дың кадрлық жүйесін дамытқаннан бері, кадрлық емтихан түзімі дамып, қоғамда ашық бәсекелестік жүргізіп, мемлекеттік кадрлар қосынын толықтырып, үкіметке дарындыларды топтап, қызмет сапасын жағарлатып, қоғамдағы қодаланған түйткілді мәселелерді шешуде маңызды роль ойнады.

ҚХР кадрлық емтихан жүйесінің ерекшелігі төмендегі бірнеше факторлардан көріледі:

- Қатысатын адам санының күнен-күнге артыруы
- Емтиханға қатысушылардың білім деңгейінің жоғарылауы.
- Емтихан көлемінің ұлғайуы
- Өтімді мамандыққа бәсекелесу күшті.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. 《中华人民共和国公务员法》，法律出版社，2005年4月第1版，第30条
2. 李飞：《中华人民共和国公务员法释义》，中国市场出版社，2005年5月第1版，第79页。
3. 《科举制度》，<http://baike.baidu.com/view/5138.htm>
4. 《孙中山先生演说集》，民智书局 1926 年版，第 35 页。

⁵ 《孙中山先生演说集》，民智书局 1926 年版，第 35 页。后来一些版本最后一句为：“中国的考试制度，就是世界各国中所用以拔取真才的最古最好的制度。”

⁶ E.A. Kracke, "Family vs. Merit in the Chinese Civil Service Examinations during the Empire", Harvard Journal of Asiatic Studies, Vol. 10, 1947, p. 103.

⁷ 试论我国的公务员考试录用制度<http://www.cmr.com.cn/plus/view.php?aid=5062>

5. E. A. Kracke, "Family vs. Merit in the Chinese Civil Service Examinations during the Empire", Harvard Journal of Asiatic Studies, Vol. 10, 1947, p. 103.

УДК 327.5(520:519.5)

ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЙ СПОР ЯПОНИИ И РЕСПУБЛИКИ КОРЕЯ ВОКРУГ ОСТРОВОВ ТОКТО И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА МЕЖГОСУДАРСТВЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Бердыханова Гульдана Манарбековна
dan4ik93@mail.ru

Студент 3-го курса специальности «Востоковедение»
факультета международных отношений ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Научный руководитель – А. Тлеубаева

Ключевые слова: острова Токто, территориальный спор, АТР, Республика Корея, Япония

Подсчитано, что примерно 82,2% всех государств в мире подвергались колонизации или незаконному присвоению. 1/3 из всех существующих в Азии 20 территориальных споров, являются спорами, связанными с морскими границами и правами владения морскими островами.

Рассмотрение вопроса о территориальных спорах в Азиатско-Тихоокеанском регионе (АТР) приобретает все большую актуальность. В последние годы в морях Восточной Азии происходит эскалация территориальных конфликтов: территориальная дискуссия вокруг Курильских островов, островов Тайвань, Токто.

Территориальные вопросы между странами АТР, выдвигаемые друг другу, влияют на политические отношения стран данного региона, так как то, или иное решение территориальных проблем может, как примирить стороны, так и стать причиной разлада сложившейся системы межгосударственных отношений.

Проблема государственной принадлежности островов Токто является одной из наиболее острых среди других выше перечисленных территориальных споров в АТР.

Актуальность данной проблемы обусловлена тем, что она является решающим фактором, определяющим характер отношений между двумя передовыми странами АТР — Республикой Корея и Японией.

Задачей моего исследования является рассмотрение исторического и современного контекста данной проблемы, причины территориального спора, его влияние на межгосударственные отношения, а так же вероятные перспективы завершения данной дискуссии.

Острова Токто (в японской картографии – острова Такэсима, в международной - скалы Лианкур) – это группа небольших островов, расположенных в западной части Японского (Восточного) моря на 37°14' 30" северной широты и 131° 52" восточной долготы.

Рис.1 Географическое расположение о.Токто

